

SELETUSKIRI

Eesti seisukohad Euroopa taasrelvastumise kava „ReArm“ elluviimiseks EL programmide kaitseinvesteeringutele laiendamise määruse eelnõu kohta (KOM/2025/188)

1. Sissejuhatus

Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse, millega muudetakse määrusi 2021/694, 2021/695, 2021/697, 2021/1153, 2023/1525, 2024/795, seoses EL-i eelarvest kaitsevõimesse tehtavate investeeringute suurendamisega, et ellu viia Euroopa taasrelvastumise kava „*ReArm Europe*“, eelnõuga (COM/2025/188) muudetakse:

- „Euroopa strateegiliste tehnoloogiate platvormi“ (STEP¹) määrust ja sellega hõlmatud Euroopa Kaitsefondi“ (EDF²) ning programmide „Digitaalne Euroopa“ ja „Euroopa horisont“ määruseid.
- „Laskemoona tootmise toetamise“ (ASAP³) ja Euroopa ühendamise rahastu (CEF⁴) määruseid.

Määruse eelnõuga nähakse ette sihipärased muudatused olemasolevates ELi rahastamisprogrammides, et toetada kiiremaid, paindlikumaid ja koordineeritumaid investeeringuid Euroopa kaitsesektori tehnoloogilisse ja tööstuslikku baasi tootmisvõime suurendamiseks (EDITB⁵). Selle tulemusena suurenevad ELi eelarvest tehtavad investeeringud kaitsevõimesse, et saavutada Euroopa kaitsevõime valges raamatus „Kaitsevalmidus 2030“ seatud eesmärgid ja ellu viia taasrelvastumise kava „*ReArm Europe*“. Määrusega ette nähtud muudatused suurendavad ELi ja liikmesriikide suutlikkust arendada, laiendada ja uuendada peamisi kaitsevõimeid, lihtsustades samal ajal kaitsevõimega seotud projektide rahastamist ELi rahalistele vahenditest.

Ettepanekuga laiendatakse STEPi kohaldamisala, et see hõlmaks kaitseotstarbelisi tehnoloogiaid ja tooteid, ning eelkõige just neid, mis on valges raamatus „Kaitsevalmidus 2030“ määratletud prioriteetsete võimetenä. Selle lähenemisviisiga tagatakse, et STEP toetab ELi kaitsealase valmisoleku jaoks oluliste tipptasemel tehnoloogiate arendamist, andes Euroopa Kaitsefondi, programmi „Euroopa horisont“ ja programmi „Digitaalne Euroopa“ raames väljavalitud projektidele STEPi märgise. STEPi laiendatud kohaldamisala peaks suurendama ka investeeringuid ELi eelarvest rahastatava ühtekuuluvuspoliitika raames kaitse jaoks elutähtsasse tehnoloogiasse, eelkõige Euroopa Regionaalarengu Fondi (ERDF⁶) ja Ühtekuuluvusfondi erieesmärkide raames. Selle lähenemisviisiga tagatakse, et STEP toetab tõhusalt ELi kaitsealase valmisoleku jaoks oluliste tipptasemel tehnoloogiate arendamist.

Programmi „Euroopa horisont“ käsitleva määruse kaudu hõlmab Euroopa Innovatsiooninõukogu (EIC⁷) tegevus kahesuguse kasutusega ja kaitsealaste uuendustega tegelevaid idufirmasid. Eesmärk on edendada dünaamilist innovatsiooni ökosüsteemi, mis

---

¹ STEP - Strategic Technologies for Europe Platform

² EDF - European Defence Fund

³ ASAP – Act in Support of Ammunition Production

⁴ CEF - Connecting Europe Facility

⁵ EDITB - The EU's Defence Technological and Industrial Base

⁶ ERDF - European Regional Development Fund

⁷ EIC - European Innovation Council

kiirendab tiptasemel kahesuguse kasutusega ja kaitsetehnoloogiat, näiteks tehisintellekti ja küberturvalisuse arendamist ja kasutuselevõttu.

Programmi „Digitaalne Euroopa“ soovetakse laiendada ka kahesuguse kasutusega rakendustele. See pakub olulist tuge kaitsetehnoloogiale, eelkõige tehisintellekti gigatehaste arendamisel ja käitamisel. Need tehased on üliolulised, et suurendada sellise kõrgtehnoloogia tootmist, millel on kahesuguse kasutusega võimed, mis on olulised nii tsiviil- kui ka kaitsesektori jaoks.

Tuginedes komisjoni hiljutisele ettepanekule ühtekuuluvuspoliitika vahehindamise raames, nähakse määrusega ette täiendav paindlikkus ELi rahaliste vahendite kasutamisel, et toetada tugevat ja konkurentsivõimelist Euroopa kaitsetööstust. Selleks lisatakse Euroopa Kaitsefondi kui ka laskemoona tootmist toetavasse määrustesse säte, millega antakse liikmesriikidele võimalus kanda neile ühtekuuluvuspoliitika fondidest eraldatud vahendid üle nendes programmidesse. Samuti pikendatakse ASAPi kestust kuni 31. detsembrini 2026.

Sõjaväelise liikuvuse ja kahesuguse kasutusega digitaristu toetamist suurendatakse ka Euroopa ühendamise rahastu muutmisega. Esiteks luuakse sellega liikmesriikidele soodsamad tingimused ühtekuuluvusvahendite ülekandmiseks Euroopa ühendamise rahastusse kahesuguse kasutusega transporditaristu projektide jaoks. Teiseks laiendatakse sellega Euroopa ühendamise rahastu digiprogrammi, et toetada kahesuguse kasutusega digisuutlikkust, nagu pilvandmetöötlus, tehisintellekt ja 5G-süsteemid.

Kavandatud muudatuste pakett täiendab kaitsevaldkonna lihtsustamise koondpaketti, mille komisjon peaks esitama 2025. aasta juunis. Sellega ühtlustatakse veelgi enam ELi eeskirju ja protsesse, et võimaldada kiiremaid ja tõhusamaid kaitseinvesteeringuid ja koostööd liikmesriikide vahel.

Seisukohad ja seletuskirja koostasid Rahandusministeeriumi fiskaalpoliitika osakonna Euroopa Liidu poliitika talituse nõunik Taavi Kimmel (taavi.kimmel@fin.ee), ja sama talituse juht Meelis Meigas (meelis.meigas@fin.ee). Seisukohad kooskõlastasid fiskaalpoliitika osakonna juhataja Raoul Lättemäe ja eelarvepoliitika asekancler Sven Kirsipuu.

2. Määruse eelnõus sisu

Määruse põhieesmärgiks on ergutada kaitsevõime investeeringute tegemist EL eelarvest ja tugevdada ELi kaitsetööstuse ja tehnoloogilise baasi kooskõlas Euroopa taasrelvastumise kavaga „ReArm Europe“. Selle eesmärgi saavutamiseks on määruse eesmärgid järgmised:

- Laiendada Euroopa strateegiliste tehnoloogiate platvormi (STEP) kaitsega seotud tehnoloogiatele ja toodetele, et tugevdada EL-i strateegilist autonoomiat kaitsesektoris.
- Muuta Euroopa Kaitsefondi (EDF), et:
  - o paremini ära kasutada sünergiat teiste liidu programmidega, võimaldades EDF-i panuste kombineerimist teiste liidu programmidega konkreetsete tegevuste jaoks;
  - o võimaldada liikmesriikidele eraldatud jagatud juhtimisega vahendite vabatahtlikku ülekandmist EDF-i;
  - o lihtsustada läbimurdeliste kaitsetehnoloogiate arendamise hindamis- ja rahastamisprotsessi, et paremini arvestada selliste tegevuste eripäradega, nagu nende väike mastaap või vajadus toetuse järele.
- Muuta laskemoona tootmise toetamise (ASAP) määrust, et:

- võimaldada jagatud juhtimise all liikmesriikide eraldatud vahendeid vabatahtlikult üle kanda ASAP-i, samuti anda võimalus üle kanda täiendavaid vabatahtlikke panuseid liikmesriikidelt või teistelt asjaomastelt sidusrühmadelt;
- pikendada ASAP-määruse kohaldamist kuni 31. detsembrini 2026, et tagada jätkuv toetus uute laskemoona ja sellega seotud toodete tootmisvõimsuste arendamiseks.
- Muuta „Digitaalse Euroopa“ programmi, et tugevdada selle keskendumist strateegilisele autonoomiale ja konkurentsivõimele ning jõulisemalt toetada kahese kasutusega tehnoloogiaid ja rakendusi. See hõlmab digitaalsete taristute, nagu tehisintellekt, suurte jõudlusega andmetöötlus ja küberturvalisus, kasutuselevõttu, näiteks TI-tehaste ja gigatehaste arendamise kaudu. Muudatus tagab ka, et programmi rahastamine vastab EL-i strateegilistele huvidele, sealhulgas kahesuguse kasutuse tegevuste abikõlblikkuse reeglite kohandamise kaudu. Samuti on oluline toetada ühishuvi projekte, mis on seotud piiriüleste digivõrkude arendamise ning transpordi- ja energiavõrkude digitaliseerimisega.
- Muuta „Euroopa horisont“ programmi, et võimaldada toetust projektidele, millel on potentsiaalne kahene kasutus Euroopa Innovatsiooninõukogu (EIC⁸) „Kiirendi“ meetme kaudu, samuti projektidele, mis keskenduvad kaitsealastele rakendustele EIC „STEP Kasvukiirendi“ meetme raames.
- Muuta Euroopa ühendamise rahastut (CEF), et laiendada selle digitaalsektori eesmärgi, hõlmates digitaalsete võimekuste, näiteks pilvetehnoloogia, tehisintellekti ja TI-gigatehaste kasutuselevõttu ning toetada ühishuvi projektide arengut, mis on seotud tõhusate, ühendatud ja mitmeliigiliste võrkude ning nutika, koostalitlusvõimelise, jätkusuutliku, kaasava, ligipääsetava, ohutu ja turvalise liikuvuse taristutega kooskõlas määruse (EL) nr 2024/1679 eesmärkidega.

3. Euroopa Liidu asja vastavus pädevuse andmise, subsidiaarsuse ja proportsionaalsuse põhimõtetele

Euroopa Komisjoni ettepaneku õiguslikuks aluseks on Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklid 114, 164, 172, 173, 175, kolmas lõige, 176, 177, 178, 182, 183, 188 ja 192 (1). Õiguslik alus on kohane.

Ettepaneku eesmärk on suurendada kaitseinvesteeringuid, milleks pakutakse stiimuleid, kõrvaldatakse võimalikud takistused ja tagatakse suurem paindlikkus ja lihtsustus. Sama tulemust ei ole võimalik saavutada riigi tasandil võetavate meetmetega. Seetõttu vastab ettepanek subsidiaarsuse põhimõttele. Samuti ei lähe määruse meetmed kaugemale, kui on vajalik eesmärkide saavutamiseks, mistõttu ettepanek on kooskõlas proportsionaalsuse põhimõttega.

4. Esialgse mõjude analüüsi kokkuvõte

Määruse eelnõuga ei looda uut instrumenti, vaid muudetakse olemasolevaid EL eelarve vahendeid, eesmärgiga suurendada investeeringuid kaitseks. Olemasolevad instrumentide, nagu „Euroopa horisont“, „Digitaalne Euroopa“, Euroopa Kaitsefond ja Euroopa ühendamise rahastu kohta on mõjuanalüüsid tehtud. Need analüüsid katavad käesoleva määruse enamuse olulisematest mõjudest. Seetõttu ei ole täiendavat mõjuanalüüsi vajalik läbi viia. Veel enam, tegemist on piiratud ja sihitud muudatustega, mis ei vaja eraldiseisvat mõjuanalüüsi. Määruste muudatused võimaldavad EL-i eelarvest panustada senisest enam kaitsevalmiduse tõstmisesse ning kaitsevõime tugevdamisse. Instrumentide muutmine võimaldab laiemat

---

⁸ European Innovation Council Accelerator

kasutusulatusena kaitsetööstuse, kahese kasutusega investeeringute ning sõjalise liikuvuse erieesmärkide lisamist ning vastavaid investeeringuid ühtekuuluvuspoliitika fondidest.

5. Seisukohad määruse eelnõu kohta

5.1. Toetame eelnõu eesmärki suurendada kaitsevõime investeeringuid EL eelarvest ja tugevdada ELi kaitsetööstust ja tehnoloogilist baasi kooskõlas Euroopa taasrelvastumise kavaga „ReArm Europe“.

Määruse eelnõus nähakse ette Euroopa strateegiliste tehnoloogiate platvormi, „Euroopa horisondi“, „Digitaalse Euroopa“, Euroopa ühendamise rahastu, Euroopa Kaitsefondi määruste muudatused, et suurendada võimalusi teha EL-i eelarvest kaitseinvesteeringuid, mis on vajalikud Euroopa taasrelvastumise kava „ReArm“ elluviimiseks. Määrusega soovitakse anda liikmesriikidele suurem paindlikkus EL eelarvevahendite kaitsevajadusteks kasutamiseks, mis peaks suurendama oluliselt kaitseinvesteeringute mahtu, mis on kooskõlas Euroopa taasrelvastumise „ReArm Euroopa“ kavaga.

5.2. Toetame Euroopa strateegiliste tehnoloogiate platvormi laiendamist kaitsega seotud tehnoloogiatele ja toodetele, et tugevdada EL-i strateegilist autonoomiat kaitsesektoris.

STEPi laiendamine kaitsega seotud tehnoloogiatele ja toodetele parandab Euroopa kaitsesektori tehnoloogilist ja tööstuslikku baasi (EDTIB), kuna seeläbi väheneb EL sõltuvus mitte-EL tarnijatest ja suureneb strateegiline autonoomia, mis lõpptulemusena tugevdab EDTIB-it.

5.3. Toetame Euroopa Kaitsefondi määruse muutmist, et rohkem ära kasutada sünergiaid ELi teiste programmidega, võimaldada liikmesriikidele eraldatud jagatud juhtimisega vahendite vabatahtlikku ülekandmist kaitsefondi. Samuti lihtsustab Euroopa Komisjoni ettepanek läbimurdeliste kaitsetehnoloogiate arendamise hindamis- ja rahastamisprotsessi, et paremini arvestada selliste tegevuste eripärade, nagu väike mastaap või vajadus kiire toetuse järele.

Ettepanekud suurendavad sünergiaid kaitse- ja digisektorite vahel, mis võimaldab rahastada selliseid projekte nagu TI-tehaste ja TI-gigatehaste rajamine. Samuti suurenevad kahesuguse kasutusega projektide rahastamise võimalused, millel on ülekandumismõju innovatsioonile ja konkurentsivõimele sellistes valdkondades nagu arendus, tehnoloogia ja tööstus.

5.4. Toetame „Digitaalse Euroopa“ programmi muutmist, et tugevdada selle keskendumist strateegilisele autonoomiale ja konkurentsivõimele ning toetada tõhusamalt kahesuguse kasutusega tehnoloogiaid ja rakendusi.

Euroopa kaitsevõime suurendamise jaoks on oluline toetada kahesuguse kasutusega tehnoloogiaid ja rakendusi. Samuti tuleb tagada digitaalsete taristute (tehisintellekt, suure jõudlusega andmetöötlus ja küberturvalisus) kasutuselevõtt, näiteks TI-tehaste ja gigatehaste arendamise kaudu. Samuti tuleb tagada, et programmi rahastamine vastab EL-i strateegilistele huvidele, sealhulgas kahesuguse kasutuse tegevuste abikõlblikkuse reeglite kohandamise kaudu.

5.5. Toetame „Euroopa horisont“ programmi muutmist, et võimaldada toetust kahesuguse kasutusega rakendusega projektidele, mis saaksid toetust Euroopa Innovatsiooninõukogu „Kiirendi“ kaudu.

Peame oluliseks, et „Euroopa horisont“ programmi laiendatakse projektidele, mille tulemuseks on kahesuguse kasutusega rakendused Euroopa Innovatsiooninõukogu Kiirendi tähenduses. Samuti tuleb kaasata projektid, mis keskenduvad kaitserakendustele Euroopa Innovatsiooninõukogu Euroopa strateegiliste tehnoloogiate platvormi toomisvõime saavutamise meetme raames.

EIC „Accelerator“ ja „STEP scale-up“ meetmete laiendamine kahesuguse kasutusega toodetele ja kaitsetehnoloogiatele toetab innovatsiooni ja konkurentsivõimet, tugevdab EDTIBi ja pakub arengu- ja kasvuvõimalusi väikese ja keskmise suurusega ettevõtetele ja iduettevõtetele.

5.6. Toetame Euroopa ühendamise rahastu määruse muutmist digitaalvaldkonna laiendamiseks, et lisada digitaalsete võimekuste, nagu pilvetehnoloogia, tehisintellekti ja TI-gigatehaste kasutuselevõtt. Samuti peame oluliseks ühishuvi projektide toetamist, mis on seotud piiriüleste digivõrkude arendamise ning transpordi- ja energiavõrkude digitaliseerimisega.

CEFi muudatus võimaldab arendada kaitseotstarbeliste toodete ja -tehnoloogiate ühendamiseks vajalikke digitaalsete võimete nagu pilvetehnoloogia, tehisintellekti ja TI-gigatehaste ühendamist, sh lisaks ka sõjalist liikuvust, mis toetab julgeoleku ja kaitse seisukohalt olulise infrastruktuuri ja tehnoloogiate arendamist.

5.7. Toetame Euroopa ühendamise rahastu määruuses uute eelarahastuse ja kaasrahastamise määrade kehtestamist kahesuguse kasutusega transporditaristu projektidele, mis peaksid motiveerima liikmesriike üle kandma vahendeid jagatud juhtimisega instrumentidest Euroopa ühendamise rahastusse. See toetab sõjalise liikuvuse taristu parandamist üle kogu Euroopa, sealhulgas arendades sõjalise liikuvuse koridore.

Kaitsevõime jaoks on tähtis sõjalise liikuvuse taristu parandamine üle kogu Euroopa, sh arendades sõjalise liikuvuse koridore. Uued eelarahastuse ja kaasrahastamise määrad kahesuguse kasutusega transporditaristu projektidele peaksid motiveerima liikmesriike üle kandma vahendeid jagatud juhtimisega instrumentidest Euroopa ühendamise rahastusse. See võimaldab liikmesriikide ülest sõjalise liikuvuse investeringute koordineerimist ja aitab kaasa „Euroopa kaitsevõime 2030“ valge raamatu eesmärkide saavutamisele.

6. Arvamuse saamine ja kooskõlastamine

Arvamusi seisukohtade koostamiseks küsiti Haridus- ja Teadusministeeriumilt, Justiits- ja Digiministeeriumilt, Kaitseministeeriumilt, Kliimaministeeriumilt, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumilt.

Haridus- ja Teadusministeerium vastas, et lähtuvalt 2. mail 2025 Vabariigi Valitsuses kinnitatud Eesti seisukohtadest kahesuguse kasutusega tehnoloogia alaste teadusuuringute toetamise võimaluste kohta, toetavad nad „Euroopa horisondi“ määruse muudatust, mis võimaldab Euroopa Innovatsiooninõukogul toetada kahesuguse kasutuse ja kaitsealaste uuendustega tegelevaid idufirmasid. Peame oluliseks, et kaitsevaldkonna toetamise suurendamisega ei kannataks teised, juba kokku lepitud tegevused. Määruste muudatustest ei selgu, kuidas suhestuvad EuroHPCst toetatavad TI tehased ning TI-gigatehased, mida plaanitakse toetama hakata „Digitaalse Euroopa“ programmis. Leiame, et TI-gigatehaste toetamise initsiatiiv peab olema kooskõlas EuroHPC-s toimuvaga ning tuleb vältida dubleerimist ja maastiku killustumist.

Justiits- ja Digiministeerium toetas samuti määruse eelnõu eesmärki laiendada STEPi kohaldamisala kaitseotstarbega tehnoloogiatele, sealhulgas kahesuguse kasutusega. Vastuses

rõhuti, et tegevuste puhul on oluline kaaluda kahesugust kasutust ning selles osas laiemalt koostööd teha, samuti otsida sünergiaid kaitsevaldkonnaga tehisintellekti, andmehalduse ja infrastruktuuri kontekstis.

Rahandusministeerium nõustub esitatud kommentaaride ja põhimõtetega ning arvestab nendega Euroopa Liidu Nõukogus toimuvate läbirääkimiste käigus.